

APRIL 2020
REGION SYDDANMARK

SUNDIVÆRK – FOR STUDERENDE

SLUTEVALUERING

DEN EUROPÆISKE UNION
Den Europæiske Socialfond

DEN EUROPÆISKE UNION
Den Europæiske Fond
for Regionaludvikling

Vi investerer i din fremtid

APRIL 2020
REGION SYDDANMARK

SUNDIVÆRK – FOR STUDERENDE

SLUTEVALUERING

PROJEKTNR. A072630
DOKUMENTNR. 099.S
VERSION 1.0
UDGIVELSESDATO 22.04.2020
UDARBEJDET SLO
KONTROLLERET MOBR
GODKENDT LCPE

INDHOLD

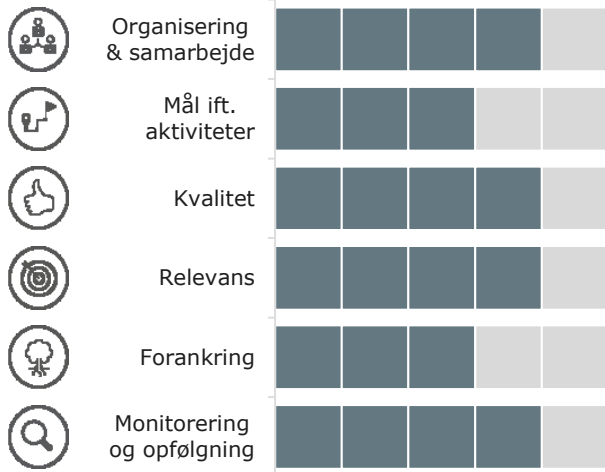
1	Resumé: SUNDIVÆRK – FOR STUDERENDE	1
2	Fakta om projektet	3
2.1	Projektets effektkæde	3
3	Overordnet status	4
4	Projektets implementering	5
5	Fremdrift og målopnåelse	8
5.1	Fremdrift ift. aktiviteter og milepæle	8
5.2	Målopnåelse i forhold til output	9
6	Effektvurdering	10
6.1	Forudsætninger for effektskabelse	10
6.2	Indsatsens effektmål	12
7	Anbefalinger og læring	14

1 Resumé: SUNDIVÆRK – FOR STUDERENDE

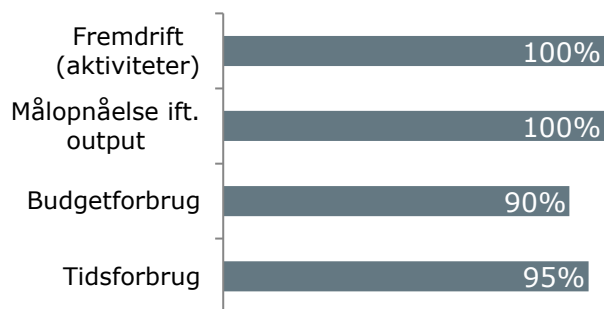
Projektets implementering

Gennemsnitlig score for implementering (skala: 0-5) **3,5**

Projektledelsens aktive samarbejde med styregruppen har sikret en god organisering af projektet, hvor undervisere har følt sig velinformerede og understøttede i deres undervisningsarbejde. Projektets aktiviteter fører til den ønskede kompetenceudvikling hos de studerende. Dog er det ikke lykket at opnå målet for CVR-numre, der er oprettet som følge af projektet. Dette skyldes blandt andet, at ikke alle studerende ønsker at være iværksættere og at flere studerende først forventer at oprette et CVR-nummer på længere sigt. Det er vores vurdering, at undervisningen har været af høj kvalitet, og at de studerende har oplevet en stor udvikling, faglig såvel som personlig, som følge af undervisningsforløbet. Projektets effekt er godt forankret hos de studerende, som typisk arbejder videre med deres idé efter forløbene. Dog ses en mangel på organisatorisk forankring på UC SYD ift. sikring af, at undervisere på længere sigt vil anvende nye metoder og fokusere på entreprenørskab i deres undervisning. Underviserne har ikke fået tilstrækkeligt indblik i, hvordan forløbet gavner de studerende ift. at træde ind på det private arbejdsmarked, og mange har fortsat en opfattelse af, at alle de studerende ansættes i offentlige stillinger. Projektet har foretaget systematisk monitorering og opfølgning i projektet via surveys, som har givet dem input fra de studerende til at udføre løbende ændringer, så kvaliteten kunne hæves undervejs.

Målopnåelse

Projektet har opnået fuld målopnåelse på de opstillede aktivitetsmål. 115 studerende har deltaget i undervisningsforløb om iværksætteri, hvilket dermed overstiger målsætningen om 100 deltagende. I og med målsætningen for aktiviteter og output var ens, er målopnåelsen gensidigt opfyldende, hvilket ikke giver noget specielt godt indblik i projektets resultatskabelse.

Projektet afsluttes endeligt i juni 2020, hvorfor hele budgettet endnu ikke er brugt. Projektledelsen forventer dog, at budgettet vil stemme overens med den fulde projektperiode. De sidste ressourcer vil blive brugt på gennemførelse af undervisningsforløb for undervisere.

Effektvurdering

Målsætning i projektprioriteten	Procentvis målopnåelse

Projektet indfrier effektmål for antal studerende, der opnår kompetencer i iværksætteri, da 104 studerende har opnået dette. Ligeledes opfyldes målet vedrørende antal studerende, der opnår formelle færdigheder, idet 102 studerende har opnået disse. Med afsæt i dette og

C1: Antal deltagere der forbereder deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	91	+ 100 %
C2: Antal deltagere der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	91	+ 100 %
C3: Antal deltagere der har startet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen	24	33 %

baseret på udsagn fra de studerende, finder vi det sandsynligt, at flere sundhedsstuderende bliver selvstændige på sigt. Dog formår projektet ikke at opfylde målsætningen for antal deltagere, der har startet virksomhed. Dette måles ved antal oprettede CVR-numre, hvilket blot ligger på 8 ud af de forventede 24. Potentielt kan der blive oprettet CVR-numre af de studerende på sigt, og vi anser det som realistisk, at 12-14 CVR-numre vil blive oprettet.

2 Fakta om projektet

Projektet SUNDiværk - for studerende skal styrke undervisning i iværksætteri for studerende ved professionshøjskolernes sundhedsuddannelser. I projektet udvikles og implementeres undervisningsforløb i iværksætteri i form af et nyt valgfag i iværksætteri i samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner med forskellige kompetencer og med erhvervsfremmemiljøer. Projektet vil skabe følgende effekter i projektperioden:

- > Forbedre iværksætterkompetencerne hos 91 studerende
- > Give formelle kompetencer til 91 studerende
- > Skabe 24 iværksættervirksomheder

På længere sigt vil projektet for de studerende skabe en meromsætning i deres iværksætter virksomheder på 6 mio. kr. om året, øge andelen af selvstændige til 10 %, og øge andelen der anser ansættelse i private virksomheder som en mulighed til 20 %. For at nå målet udvikles og testes 7 undervisningsforløb af 20 studerende. Som et led i faget, skal de studerende løse konkrete case-opgaver, som er relateret til virksomheder. Undervisningsforløbene skal resultere i, at de studerende styrker deres forretningsforståelse og bliver introduceret til markedsføringsstrategier, økonomi, omsætnings- og likviditetsbudgetter mv.

Figur 1 Kort info om indsatsen

FAKTA-BOKS	
>	Tilskudsmodtager: UC SYD
>	Vækstforum: Region Syddanmark
>	Sagsbehandler: Betina Bredvig Villadsen
>	Finansieringskilde: Socialfonden (ESF)
>	Indsatsområde: Iværksætteri (ESF-1)
>	Samlet budget: DKK 3,5 mio.
>	Projektperiode: 03.03.2015 - 30.06.2020

2.1 Projektets effektkæde

I dette afsnit beskrives hvilke effekter, det er hensigten at skabe med de bevilgede midler, samt hvordan disse effekter skal tilvejebringes. Effektkæden er udarbejdet på baggrund af projektansøgningen og efterfølgende tilrettet på baggrund af interviews med sagsbehandler og projektleder. Figuren nedenfor giver således et overblik over indsatsens primære aktiviteter, output af disse samt de effekter, som indsatsen på længere sigt forventes at bidrage til.

Figur 2 Rationalet bag indsatsen illustreret via en effektkæde

Hovedaktiviteter	Output	Effekter
<ul style="list-style-type: none"> › Udarbejdelse af undervisningsprogram for valgfag i iværksætter › Gennemførelse af meritgivende tværfaglige undervisningsforløb på 5 ECTS-point. › Udvikling og gennemførelse af talentforløb › Deltagelse i Inno-event › Introduktion af studerende til erhvervsfremmesystemet 	<ul style="list-style-type: none"> › Undervisningsprogram er udviklet › Studerende har udviklet idégrundlag, forretningsplan, markedsføringsstrategi og handleplan for egen virksomhed › Studerende har opnået øget viden og kompetencer i entreprenørskab › Øget viden og undervisningskompetencer i entreprenørskab og forretningsudvikling blandt undervisere 	<ul style="list-style-type: none"> › Flere sundhedsfaglige iværksættere, der kan og vil stifte egen virksomhed › Flere sundhedsfaglige studerende bliver ansat i private virksomheder › Øget vækst/jobskabelse
<p>NB: Hovedaktiviteter markeret med en * betragtes af evaluatoren som projektets primære 'virkemiddel'/virkemidler.</p>		

3 Overordnet status

I projektets ansøgningsfase måtte bevillingsmodtager revidere projektmålene, hvilket betød, at projektets reelle opstart blev senere end forventet. Af samme grund, er projektets afslutning ligeledes rykket frem til juni 2020. Det har dog ikke haft indflydelse på gennemførelsen af projektets målopnåelse.

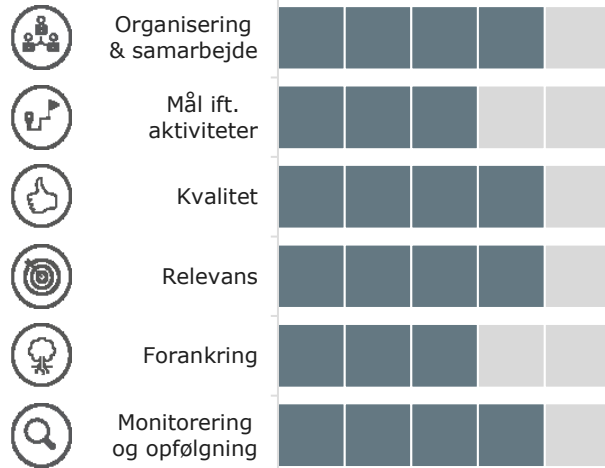
Den geografiske spredning er dog begrænset til det sydlige Jylland og er dermed ikke et regionalt dækkende projekt, som først forventet. Det skyldes, at flere af de forventede samarbejdspartnere valgte at trække sig efter kontraktindgåelse, blandt andet fordi, at projektet blev justeret i ansøgningsprocessen og nogle elementer skåret fra.

I opstarten skete desuden en række udskiftninger af nøglepersoner, hvilket skabte udfordringer mht. erfaringsudveksling og vidensoverførsel. Dette har dog ikke præget den sidste halvdel af projektet, som har været velorganiseret og med godt samarbejde på tværs af forskellige typer af projektdeltagere.

4 Projektets implementering

I dette afsnit præsenterer vi vores vurdering af projektets implementering ud fra seks faste evalueringsparametre. Figuren nedenfor giver et overblik over evalueringens konklusioner i forhold til de seks parametre.

Figur 3 Evaluators vurdering af indsatsen på seks faste evalueringsparametre

Organisering og samarbejde

Projektets styregruppe og projektleders samarbejde er solidt, på trods af personudskiftninger i projektets første fase. Udskiftninger i begyndelsen af projektet har skabt udfordringer ift. erfaringsudveksling og kommunikation imellem projektledelsen og undervisere. Siden midtvejsevalueringen er dette dog blevet rettet op. Det ses eksempelvis i, hvordan underviserne har oplevet at være rustede til at udføre undervisningen, og hvordan projektledelsen har skabt faste rammer for erfaringsudvikling imellem underviserne. Vi vurderer, at undervisere har været godt klædt på til forløbene, og at de har været i stand til at skabe et trygt og motiverende undervisningsmiljø. Styregruppens sammensætning og aktive deltagelse har været gavnlig for projektet, og gruppen har haft relevante kompetencer og gode forudsætninger for at give sparring til projektledelsen. Eksempelvis har Haderslev Erhvervsråd bidraget med praktiske erfaringer og bragt viden fra det lokale erhvervmiljø ind i styregruppen, og studieleder fra Ernæring og sundhedsuddannelsen på UC SYD har bidraget med viden om rekruttering af de studerende og ligeledes formidlet kontakt til andre studieledere. Dog har det været udfordrende for styregruppen at udvikle en struktur for undervisningsforløbene, der passer til de forskellige uddannelsesretninger, de studerende rekrutteres fra. Det har ligeledes været en udfordring for styregruppen at inddrage studieledere fra de forskellige uddannelser, på trods af en aktiv indsats for dette. Studieledere har kontinuerligt været orienterede omkring projektets aktiviteter samt inviterede til at deltage på relevante møder. En større grad af deltagelse havde været konstruktiv, da forløbet således kunne tænkes yderligere ind i studieplanerne (se læringspunkt 2).

Sammenhæng ml. aktiviteter og mål

Der er en tydelig sammenhæng imellem aktiviteterne og de kompetencemæssige målsætninger. Dog er de studerende mindre tilbøjelige til at etablere nye virksomheder end ventet. Undervisningsforløbene giver de studerende kompetencer inden for entreprenørskab og giver

grundlæggende viden om de forskellige aspekter i at opstarte en virksomhed, kreativ tænkning og innovation. Dermed er det vores vurdering, at der er god sammenhæng imellem undervisningsaktiviteterne og målene omkring tilegnelse af kompetencer og formelle færdigheder. Haderslev Erhvervsråd har bidraget med mentorordning for de studerende og mulighed for sparring - også efter undervisningsforløbet. Det fremmer muligheden for, at de studerende arbejder videre med deres idé og på sigt opretter egen virksomhed. Dog har vi set, at det har været svært for projektet at opfylde målsætningen om oprettelse af 24 CVR-numre. Kun 8 studerende har oprettet et CVR-nummer. Vi vurderer dog, at målsætningen er meget ambitiøs, samt at den formentlig har længere udsigter end forventet. Det er derfor også vores vurdering, at det er realistisk, at der bliver oprettet flere CVR-numre efter projektafslutning. Eksempelvis udtrykker flere studerende, at de gerne vil have praksiserfaring eller være færdige med studiet, inden de opretter CVR-nummer. Ved midtvejsevalueringen pegede vi på samme problematik, men valgte alligevel at give 4. Vi vælger nu at ned justere denne karakter til 3 idet sammenhængen mellem aktivitet og målsætningen vedr. CVR-numre ikke synes så tydelig som ventet.

Kvalitet,
målgruppens
oplevelse

Undervisningen inspirerer de studerende, og justeringer af forløbene undervejs har sikret stor værdi for de studerende.

Vi vurderer, at den praksisnære undervisning og arbejde med konkrete cases har været meningsfuld for de studerende. De studerende tilegner sig kompetencer inden for entreprenørskab og innovation. Forløbene inspirerer de studerende og giver dem værktøjerne til at starte egen virksomhed. Ved midtvejsevaluering pegede vi på potentialet i at invitere iværksættere ind og lave oplæg for at give de studerende indblik i, hvad det konkret indebærer at være iværksætter. Dette har projektholdet fulgt op på, og iværksættere og tidligere studerende på kurset har holdt oplæg, hvilket både studerende og undervisere har oplevet som gavnlige. Ved midtvejsevalueringen fandt vi ligeledes, at der ved opstart af forløbene var mangel på information omkring tidspunkt, struktur og omfang af forløbene. Det samme har studerende givet udtryk for i denne omgang. Dog har projektholdet arbejdet aktivt med kommunikation omkring forløbene, og information har været tilgængeligt via ItsLearning, foldere, UC SYDs hjemmeside og Facebookside, hvor tidspunkter, struktur for forløbet og omfanget herfor har været annonceret.

Relevans,
målgruppens
oplevelse

Undervisningsforløbene giver de studerende kompetencer, der kan bruges, uanset om de på sigt bliver iværksættere eller ej.

Ved midtvejsevalueringen fandt vi, at der var en gruppe af elever, der ved start af forløbene allerede havde en klar forretningsidé, som ikke følte sig tilstrækkeligt udfordret. Det synes dog ikke at have været en gennemgående problemstilling, og underviserne har siden midtvejsevalueringen formået at tage højde for de forskellige stadier, de studerende befinder sig i ved at tilpasse undervisningen til studerende på det enkelte forløb. Dette har resulteret i, at de studerende har følt sig fagligt udfordrede og har fundet undervisningen relevant, uanset hvor langt de har været i deres idéudvikling. Ligesom ved midtvejsevalueringen, vurderer vi, at de studerende har fået udbygget en værktøjskasse ift. at udvikle forretnings- og handleplaner for deres virksomheder. Derudover har de fået kompetencer i at pitche, lægge budget og i markedsføring. Vi vurderer desuden, at kurset giver kompetencer, der kan bruges i fremtidigt arbejdsliv, uanset om det er som selvstændig, i det private eller i det offentlige. Dette anser vi som en

positiv sidegevinst, da de studerende kan gøre brug af deres kompetencer, selv hvis de ikke starter egen virksomhed. I stedet kan de bruge deres innovative og kreative tankegang på en given arbejdsplads, og på den måde bidrage aktivt til en given virksomheds forretningsmodel og arbejdsgange. Ved midtvejsevalueringen scorede vi dette evalueringsparameter til 3. Dette har vi valgt at opjustere til 4, da denne synes at være forbedret.

Forankring af output

Der er en tydelig forankring af de tillærte kompetencer hos de studerende, der arbejder videre med deres virksomheder efter forløbene. Det er dog i for høj grad op til den enkelte underviser, hvordan erfaringerne videreføres. Haderslev Erhvervsråd bidrager positivt til forankringen af projektet, idet de tilbyder rådgivning til de studerende, også efter endt undervisningsforløb. Dette har fremmet de studerendes videre udvikling og sat dem i kontakt med lokale iværksættere og virksomheder, der ligner deres egen. Erhvervsrådets aktiviteter understøtter, at flere studerende bliver en del af et iværksættmiljø, samt at der efter undervisningsforløbene bliver fulgt op på de studerendes arbejde med deres idéer (se læringspunkt 3). I projektet har der været en intention om at følge op på de erfaringer, underviserne har tilegnet sig omkring entreprenørskab og innovation. Der blev med det første hold af undervisere derfor nedskrevet erfaringer samt tanker om, hvordan de vil og allerede anvender erfaringer fra kurset i deres didaktik, og de har på den måde reflekteret over deres læring. Coronakrisen har medført, at denne del ikke er blevet gennemført for det sidste hold af undervisere. Ved at videreføre erfaringerne til resten af UC SYD, ville man forankre projektet i hele institutionen. Det er dog vores vurdering, at dette ikke er lykkedes i tilstrækkelig grad. Selvom der er blevet udført oplæring af undervisere, er det fortsat op til den enkelte underviser at anvende de nye værktøjer i undervisningen. Der er altså ingen fastsat struktur herfor, hvilket svækker projektets bæredygtighed. Derfor er det vores anbefaling, at projektledelsen bør være særligt opmærksomme på, hvordan denne forankring hos undervisere kan fremmes på de resterende undervisningsforløb for undervisere, der udføres inden juni 2020. Derudover bør det overvejes, hvordan projektet fortsat kan forankres hos underviserne efter projektets afslutning (se læringspunkt 2).

Monitorering og opfølgning

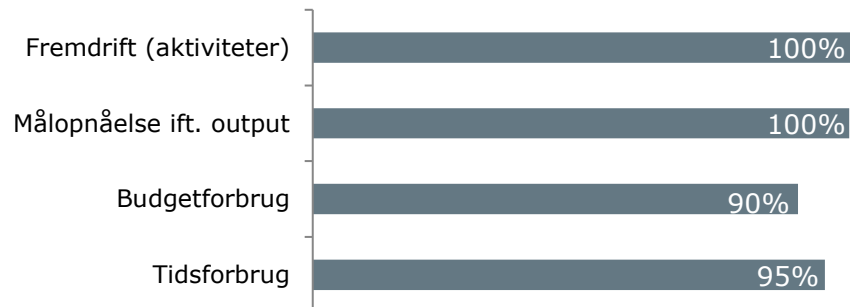

Projektet har fulgt op på input fra de studerende, og tilpasset undervisningsforløbene undervejs. Projektet gennemfører slutevaluering via et elektronisk spørgeskema til de studerende. Projektleder vurderer, at omkring halvdelen af de studerende besvarer slutevalueringerne. Det er positivt, at projektet har prioriteret løbende vidensindsamling, og vi vurderer, at det har givet gode forudsætninger for intern læring. Eksempelvis, har evalueringerne vist et behov for at lave forløb over tre måneder, så flere studerende får mulighed for at deltage, uden at det påvirker deres resterende undervisning i samme grad. Forløb på tre måneder synes mere hensigtsmæssige, idet der gives plads til løbende refleksion og individuelt arbejde imellem undervisningsdagene (se læringspunkt 1). Ved midtvejsevalueringen blev det besluttet, at UC SYD ligeledes skulle gennemføre midtvejsevalueringer af undervisningsforløbene. Dette viste sig dog at være uhensigtsmæssigt grundet den korte længde af undervisningsforløbene.

5 Fremdrift og målopnåelse

Afsnittet indeholder en kort fremstilling af status for projektets fremdrift i forhold til henholdsvis aktiviteter/milepæle og outputmål på evalueringstidspunktet. Nedenstående figur præsenterer den overordnede status på projektets fremdrift via fire overordnede indikatorer: fremdrift ift. aktiviteter, tid og budgetforbrug (afsnit 5.1) samt målopnåelse ift. outputmål (afsnit 5.2).

Figur 4 Overordnet overblik over fremdrift

5.1 Fremdrift ift. aktiviteter og milepæle

Afsnittet beskriver kort projektets overordnede fremdrift i forhold til de aktiviteter og/eller milepæle, som er opsat for projektet.

Status på evalueringstidspunktet er, at 100 % af de opstillede aktivitetsmål er nået, beregnet som et simpelt gennemsnit. Status på opnåelsen af aktivitetsmålene fremgår af tabellen nedenfor.

Figur 5 Status ift. de opstillede aktivitetsmål på evalueringstidspunktet

Aktivitetsmål	Mål i projektperioden	Status	Målopnåelse i procent
A1: Sundhedsstuderende deltager i nyt valgfag om iværksætteri	100	115	+ 100 %

Projektet har opnået en målopnåelse, der er overgået det ønskede niveau. Dette betyder, at 115 studerende har gennemført undervisningsforløbet, hvilket altså er 15 % mere en forventet.

Budget- og tidsforbrug

Nedenfor præsenteres projektets budget- og tidsforbrug på evalueringstidspunktet.

Figur 6 Budget- og tidsforbrug på evalueringstidspunktet

	Totalt budget	Forbrug d.d.	Procentvist forbrug
Budgetforbrug (mio. DKK)	3,5	3,01	90 %
Tidsforbrug (måneder)	63	60	95 %

Som det fremgår af ovenstående tabel, har projektet det forventede forbrug af midler. Dette stemmer overens med, at alle aktiviteter er gennemført som planlagt og i overensstemmelse med budgettet for både økonomi og tid. Ved midtvejsevalueringen havde projektet brugt færre ressourcer end forventet, idet projektopstart blev senere end planlagt. Da projektperioden også er blevet forlænget, forventer projektledelsen, at budgettet dog alligevel vil passe.

5.2 Målopnåelse i forhold til output

Afsnittet beskriver kort status i forhold til de outputmål, som er opsat for projektet.

På evalueringstidspunktet er 100 % af de opstillede outputmål nået, beregnet som et simpelt gennemsnit. Status for de enkelte målsætninger er gengivet i tabellen nedenfor.

Figur 7 Status ift. de opstillede outputmål på evalueringstidspunktet

	Målsætning	Status på evalueringstidspunktet	Procentvis målopnåelse
B1: Antal deltagere	100	115	+ 100 %

Projektet har opnået en tilfredsstillende målopnåelse ift. de opstillede outputindikatorer, hvilket omfatter, at 115 studerende på evalueringstidspunktet har deltaget i undervisningsforløbet iværksætter. Målet er reelt identisk med projektets aktivitetsmål, og siger derfor ikke noget om deltagernes udbytte af at deltage i projektet.

6 Effektvurdering

I dette afsnit præsenterer vi evaluators samlede vurdering af mulighederne for, at indsatsen vil skabe de ønskede effekter eller for at nå specifikke effektmål. Det primære grundlag for evaluators vurdering er spørgeskemadata, men i den samlede vurdering indgår også evaluators vurdering af bevillingsmodtagers arbejde med – i forbindelse med implementering af indsatsen – at sikre den størst mulige realisering af indsatsens effektpotentiale.

Om spørgeskemaet

I forbindelse med evalueringen har vi udsendt et elektronisk spørgeskema til deltagerne i indsatsen (via e-mail-liste fra projektholder). Besvarelserne af spørgeskemaet giver et indblik i såvel de forventede som allerede opnåede effekter blandt deltagerne, og er udformet, så det på bedst mulig vis adresserer de indmeldte målsætninger om output og effekter fra ansøgningsfasen.

Undersøgelsen er sendt ud til 115 deltagere, hvoraf 14 respondenter har besvaret spørgeskemaet, hvilket giver en svarprocent på 12 %. Således udgør data fra spørgeskemaundersøgelsen ikke en præcis beskrivelse af indsatsens effektskabelse, men giver en moderat indikation af den forventede effektskabelse.

6.1 Forudsætninger for effektskabelse

Indsatsens potenti- ale for effekter

Det er ikke muligt på evalueringstidspunktet præcist at opgøre de effekter, som indsatsen vil skabe efter bevillingsperioden. For alligevel at give et billede af indsatsens *potentiale* for effektskabelse, som er mere retvisende og præcist end output-indikatorerne alene kan vise, præsenterer vi i dette afsnit, hvordan indsatsen konkret har bidraget for at styrke deltagernes *forudsætninger* for at omsætte deres udbytte af indsatsen til de ønskede effekter.

Nedenstående tabel viser, i hvilket omfang deltagerne har fået styrket deres forudsætninger for at skabe øget omsætning.

Figur 8 *Indsatsens bidrag til at skabe styrkede forudsætninger for de ønskede effekter*

Hvordan og i hvilket omfang har indsatsen skabt et udbytte for deltagerne, der styrker deres forudsætninger for at skabe effekter? <i>Antal af studerende, der angiver at...</i>	Andel studerende
de har opnået viden i entreprenørskab	86 %
de har udviklet idégrundlag for egen virksomhed	31 %
de har udviklet forretningsplan for egen virksomhed	31 %
de har udviklet markedsføringsstrategi for egen virksomhed	23 %
de har udviklet handleplan for egen virksomhed	0 %
de er blevet mere motiverede for at blive iværksættere	54 %
de har fået nye relationer, som de kan spare om forretningsidé med	62 %
de har opbygget kompetencer, der giver dem bedre muligheder for ansættelse i en privat virksomhed	70 %

Kolonnen til højre afspejler andelen af respondenter, der har afgivet et af de to mest positive svar på en 5-punktsskala. (n=14)

54 % af de studerende er blevet mere motiverede for at blive iværksættere. Dog er det værd at pointere, at ikke alle studerende har deltaget i forløbet for at blive iværksættere, og, som det vil fremgå i afsnit 6.2 omkring indsatsens effektmål, der er en række faktorer, der bevirker, at de studerende ikke som udgangspunkt ønsker at blive iværksættere, imens de er under uddannelse. Dette kan også forklare, hvorfor så få studerende har udviklet idégrundlag, forretningsplan, markedsføringsstrategi og handleplan for egen virksomhed.

Dog bekræfter spørgeskemaundersøgelsen, at forløbene har givet de studerende et øget netværk og bedre relationer, som de kan benytte til at sparre omkring deres idéer. 62 % af de studerende oplever dette i meget høj eller høj grad, imens ingen studerende markerer, at de slet ikke har opnået dette. Spørgeskemaundersøgelsen understreger ligeledes, at en stor andel af de studerende har opnået øget viden i entreprenørskab, idet 86 % af de studerende vurderer dette i meget høj eller høj grad. Ingen studerende har markeret, at de slet ikke har opnået disse kompetencer. Det underbygger vores vurdering af, at undervisningsforløbene er af høj kvalitet, og at de er meningsfulde for de studerende. Selvom de ikke opretter egen virksomhed, opnår de nye kompetencer inden for entreprenørskab og innovation. Desuden indikerer spørgeskemaundersøgelsen, at 70 % af de studerende i meget høj eller høj grad oplever at have opbygget kompetencer, der giver dem muligheder for ansættelse i en privat virksomhed.

I spørgeskemaundersøgelsen har blot en enkelt respondent startet egen virksomhed, og der er derfor ikke afrapporteret på udbyttet af de studerendes virksomheder.

6.2 Indsatsens effektmål

Tabellen nedenfor viser fremdriften mod effektmålene for indsatsen.

Figur 9 Status ift. de opstillede effektmål på evalueringstidspunktet

	Målsætning i projektpe- rioden	Målsætning efter pro- jektperio- den	Status på evaluerings- tidspunktet	Procentvis målopnåelse
C1: Antal deltagere der forbereder deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	91	0	104	+ 100 %
C2: Antal deltagere der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	91	0	102	+ 100 %
C3: Antal deltagere der har startet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen	24	0	8	33 %
C4: Anslået skabt årlig omsætning (Kr.)	672.000	0	-	
C5: Anslået skabt årlig eksport (kr.)	67.200	0	-	

Note: - angiver, at projektholdet endnu ikke er begyndt at samle data ind på denne indikator.

Projektet har en tilfredsstillende effektopnåelse på effektmål C1 og C2, hvilken ligeledes var forventningen ved midtvejsevalueringen. Flere studerende end forventet har opnået iværksætterkompetencer og formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelse i undervisningsforløbet. Vurderingen af de studerendes høje udbytte understøttes af deres egne udsagn om at forløbet i høj grad har givet dem værktøjer til og forståelse for entreprenørskab og innovation.

Fremdriften for effektmål C3 har dog ikke være tilfredsstillende i samme omfang, i og med blot otte studerende har oprettet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen. Ved midtvejsevalueringen var det vores forventning, at projektet ikke ville opnå denne målsætning, i og med kun syv studerende på daværende tidspunkt havde oprettet en virksomhed. Altså har kun én studerende siden midtvejsevalueringen oprettet virksomhed. I spørgeskemaundersøgelsen har 8 ud af 14 dog indikeret, at det overvejer at stifte deres egen virksomhed på sigt. Tager vi de studerendes positive forventninger til etablering af virksomhed i fremtiden med i betragtning, forventer vi, at det er sandsynligt, at projektet efter projektafslutning ender med oprettelse af 12-14 virksomheder. Selvfølgelig, hvis fremtidigt oprettede virksomheder blev talt med, ville projektet altså ikke nå helt i mål.

Det er blevet tydeligt i evalueringsarbejdet, at der er flere årsager til den lave målopnåelse. For flere studerende har oprettelse af en virksomhed ikke været hensigten med at deltage i undervisningsforløbet. I stedet har de haft ønske om at opnå de ovennævnte kompetencer for at anvende dem på deres fremtidige arbejdspladser eller om at blive ansat i en privat virksomhed. For nogle er det grundet bekymringer om, hvorvidt man kan modtage SU samtidigt med at man har et CVR-nummer. For andre studerende drejer det sig om, at de ikke oplever at deres idé endnu er moden til oprettelse af CVR-nummer. Et tredje aspekt er,

at nogle studerende faktisk arbejder selvstændigt med deres projekt, blot uden at have oprettet et CVR-nummer. Disse tæller dog ikke med i denne effektivurdering, i og med optællingen udføres på oprettede CVR-numre. Et sidste aspekt, der er værd at bemærke, er, at nogle studerende allerede havde egen virksomhed, inden de deltog i forløbet. Disse allerede eksisterende CVR-numre, tæller hellere ikke med i denne evaluering. Grundet det lave antal af oprettede CVR-numre har projektledelsen endnu ikke indsamlet data for effektmålene om omsætning og eksport, hvorfor vi ikke kan vurdere på disse.

7 anbefalinger og læring

Her præsenterer vi de vigtigste anbefalinger¹ og læringspunkter, som evaluator vil pege på med baggrund i evalueringen. Punkterne er ikke i prioriteret rækkefølge.

Læringspunkt 1

Længden af uddannelsesforløb kan med fordel tillade tid til selvstændigt arbejde og refleksion. Projektet har både opereret med tre ugers og tre måneders kurser. Dette har vist, at virkningen af undervisningsforløb vil være større, hvis de studerende har tid til at arbejde selvstændigt med deres projekter imellem undervisningsgangene. Særligt i forløb, hvor der arbejdes med idéudvikling og innovation, er det gavnligt at give den kreative tankegang tid til at rodfæste sig hos de studerende. Når forløbet er planlagt over længere tid, kan de studerende udvikle sig mere både faglig og personligt. Derudover er det mere hensigtsmæssigt ift. at planlægge besøg og aktiviteter med eksterne parter. Konkret for dette projekt, har de længerevarende forløb givet mulighed for at sætte de studerende sammen med relevante virksomheder, som de kunne tage ud og pitche deres idé for. Erfaringerne med de længere kurser, har været positive. Det har givet de studerende mulighed for at arbejde med deres idéer over en længere periode, hvilket har øget chancen for, at de efter forløbet vil oprette selvstændig virksomhed. Det har desuden medført, at de studerende i deres selvstændige arbejde er stødt på udfordringer og spørgsmål, som de har kunne bringe med ind i undervisningen. Dette bidrager til den enkelte studerendes idéudvikling, men også til de andre studerende på holdet. Overordnet set er det vores vurdering, at længere undervisningsforløb vil øge studerendes udbytte og refleksionsniveau. At strukturere undervisningsforløb, der strækker sig over nogle måneder, gør det desuden lettere at implementere dem i eksisterende studieplaner.

Læringspunkt 2

Undervisere og uddannelsesledere kan med fordel inddrages som aktive ambassadører for at fremme projektets forankring. Når der arbejdes med undervisningsforløb, er underviserne nøgleaktører. De er ansvarlige for at ruste de studerende med ny viden og understøtte deres udvikling, både under og efter forløbene. Det er dog ikke blot i relation til de studerende, at underviserne er vigtige. De er ligeledes et essentielt led i forankringen i uddannelsesinstitutionen, og de kan bidrage til at få formidlet viden og erfaringer til andre undervisere og fagpersonale. Et værktøj til dette er eksempelvis undervisningsforløb for undervisere. I disse kan andre undervisere opnå indblik i nye metoder for undervisning, som de efterfølgende kan implementere i deres egen undervisningspraksis. SUNDiværk har planlagt og udført undervisningsforløb for undervisere. Dog er det fortsat op til den enkelte underviser at arbejde videre med disse nye metoder, hvilket ikke har været hensigtsmæssigt. Det er vigtigt at skabe rammerne for, at læring fra undervisningsforløbene kan forankres i den større organisation, for at effekten kan brede sig ud til flere og over en længere periode. Her er det ligeledes relevant, at der på øverste ledelsesniveau bliver kommunikeret om nye tiltag og opfordret til at engagere sig. Dette omhandler flere aspekter. For det første er det hensigtsmæssigt at gøre uddannelsesledere til

---

¹ Anbefalinger formidles kun i forbindelse med midtvejsevalueringer.

ambassadører for projektet. Dette kan de være ved at kommunikere til både studerende og undervisere om tilbuddet. Dette vil gøre det mere tiltrækkende at engagere sig i projektet. Derudover kan uddannelsesleder være ansvarlige for opfølgning på forløbene, fx i form af oplæg og workshops for undervisere. Det er vores vurdering, at dette vil fremme forankringen af projektet.

Læringspunkt 3

Partnerskaber med lokale aktører fremmer forankringen. Projektet viser, at undervisningsforløbene har givet de studerende nye kompetencer og værktøjer indenfor entreprenørskab. I og med de studerende arbejder med deres egen ide, skabes der grobund for, at denne ide vil blive ført ud i livet efter projektets afslutning. Dette er bakket op af, at projektet har indgået partnerskaber med relevante lokale aktører, der kan understøtte de studerendes arbejde. Særligt har Haderslev Erhvervsråd været en vigtig aktør i projektet. De studerende har fået tilbud om at komme hos Erhvervsrådet for sparring, både generel sparring omkring entreprenørskab, men også en-til-en sparring om den studerende konkrete ide. På den måde har de studerende haft et trygt miljø uden for undervisningen, hvor de kan stille alle de spørgsmål, de har. Derudover, har Erhvervsrådet inviteret de studerende til forskellige aktiviteter, hvor også andre iværksættere har deltaget. De har inddraget de studerende i deres eksisterende iværksætttermiljø, og givet dem mulighed for at møde andre lokale iværksættere og virksomheder, som ligner deres egen. På den måde øges chancerne for, at de studerende på sigt har sparringspartnere, som de kan benytte sig af. Projektet viser, at de lokale erhvervsråd generelt er et godt værktøj til at skabe forankring. Studerende, der ikke bor i Haderslev Kommune, har søgt deres egne lokale erhvervsråd, og fundet stor værdi i dette. Altså har projektet vist, at lokale erhvervsråd og andre lokale aktører kan være store drivere ift. forankringen af et givent projekt. Dog har det været vigtigt at oplyse de studerende om de lokale erhvervsråd, idet de ikke i forvejen havde kendskab til dem. Vi anser det derfor som hensigtsmæssigt at indtænke lignende lokale aktører som aktive deltagere i projekter, således at deres ressourcer og kompetencer bliver udnyttet optimalt.

Bilag A Sådan scorer vi

OVERORDNET

Alle scorer er udtryk for evaluators helhedsvurdering. Vurderingen er baseret på alle indsamlede data, herunder interviews med projekthold, sagsbehandler, partnere og deltagere samt evt. spørgeskemadata og statusrapporter m.v. I tilfælde med større usikkerhed i datagrundlaget foretager vi typisk et konservativt skøn.

Projektets implementering vurderes på seks vurderingsparametre med en score fra 1-5, hvilket er præsenteret grafisk i et 'spiderweb' i rapportens afsnit 4.1. Den samlede implementeringsscore er baseret på gennemsnittet af de individuelle scorer for de seks parametre.

1. Implementering (afsnit 4)

Tildeling af scorer for hvert af de seks vurderingsparametre		Samlet implementeringsscore	
Score	Betydning	Gennemsnit	Trafiklys
5	Implementeringen er nyskabende og en inspiration for andre.	3,5 - 5,0	■ [GRØN]
4	Implementeringen er meget tilfredsstillende. Få forbedringspotentialer.		
3	Implementeringen er tilfredsstillende. Visse forbedringspotentialer.	2,6 - 3,4	■ [GUL]
2	Implementeringen er utilfredsstillende. Store forbedringspotentialer.	1,0 - 2,5	■ [RØD]
1	Implementeringen er meget kritisabel.		

Vurderingen af projektets målopnåelse er primært baseret på fremdrift ift. outputmål og sekundært fremdrift ift. aktivitetsmål. Scoren tildeles på baggrund af en helhedsvurdering af projektets målopnåelse, men med udgangspunkt i projektets kvantitative målopnåelse på evalueringstidspunktet. Nedenstående tabel over sammenhæng mellem målopnåelse og trafiklysscore er vejledende.

2. Målopnåelse (afsnit 5)

Trafiklys	Betydning	Slutevaluering	Midtvejsevaluering
■ [GRØN]	Målopnåelsen er som ønsket eller bedre.	95 % +	45 % +
■ [GRØN]	Målopnåelsen er lidt under det ønskede niveau.	81 – 90 %	35 - 44 %
■ [GUL]	Målopnåelsen er noget under det ønskede niveau.	65 – 80 %	25 - 34 %
■ [RØD]	Målopnåelsen er meget under det ønskede niveau.	20 – 64 %	15 - 24 %
■ [RØD]	Målopnåelsen er ikkeeksisterende eller tæt på.	0 – 19 %	0 – 14 %

På baggrund af dataindsamlingen (interviews og spørgeskema) fastlægger evaluator en samlet vurdering af muligheden for at realisere det forventede effektspotentiale.

3. Effektvurdering (afsnit 6)

Trafiklys	Betydning
■ [GRØN]	Det er tilstrækkeligt sandsynliggjort, at projektet vil kunne realisere de forventede effekter.
■ [GUL]	Det er ikke i tilstrækkelig grad sandsynliggjort, at projektet når sine effektmål. Evaluator vurderer dog, at projektet vil realisere mindst halvdelen af de forventede effekter.
■ [RØD]	Projektet vurderes ikke at realisere en tilfredsstillende andel af de forventede effekter.